

DẠY HỌC PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH MÔN LỊCH SỬ QUA HỆ THỐNG DI SẢN VĂN HÓA TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH PHÚ THỌ THEO CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG MỚI

Trần Văn Hùng, Tạ Thị Thanh Vân

Khoa KHXH & VHDL, Trường Đại học Hùng Vương

Ngày nhận bài: 17/4/2019; Ngày sửa chữa: 26/6/2019; Ngày duyệt đăng: 03/7/2019

TÓM TẮT

Bài báo này chúng tôi trình bày kết quả nghiên cứu về định hướng sử dụng di sản văn hóa trong chương trình phổ thông mới môn Lịch sử, các phương pháp vận dụng, những yêu cầu để thực hiện tốt từ phía cơ quan quản lý và giáo viên. Kết quả nghiên cứu về sử dụng di sản trong dạy học lịch sử được nghiên cứu bước đầu trong công trình “*Dạy học phát triển năng lực môn Lịch sử Trung học phổ thông*” và một số nghiên cứu về vận dụng di sản trong dạy học lịch sử trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa, Nghệ An, Ninh Bình, Bắc Ninh, Phú Thọ.

Từ khóa: phổ thông; phát triển năng lực; di sản văn hóa, trải nghiệm.

1. Mở đầu

Định hướng chương trình giáo dục phổ thông mới cho thấy hoạt động thực tế lịch sử là một định hướng quan trọng về đổi mới phương pháp giảng dạy nhằm nâng cao hiệu quả bài học lịch sử. Ở các cấp học, học sinh đều cần phải tham gia các hoạt động thực tiễn lịch sử bằng hình thức đóng vai, kể chuyện và tìm hiểu thực tế tại các di tích lịch sử. Vì vậy, sử dụng di sản văn hóa trong giảng dạy Lịch sử có ý nghĩa quan trọng đối với việc phát triển năng lực môn Lịch sử cho học sinh. Phú Thọ là tỉnh có truyền thống văn hóa lâu đời, có hệ thống di sản văn hóa phong phú, vì vậy, sử dụng di sản văn hóa trên địa bàn tỉnh Phú Thọ trong dạy học

môn Lịch sử ở trường phổ thông trên địa bàn tỉnh sẽ có hiệu quả to lớn về nhiều mặt. Có thể sử dụng di sản văn hóa trên địa bàn tỉnh cho việc giảng dạy bài học Lịch sử đất nước nói chung hoặc cho bài dạy giáo dục lịch sử địa phương nói riêng.

2. Phương pháp nghiên cứu

Trong công trình nghiên cứu này chúng tôi sử dụng chủ yếu phương pháp nghiên cứu chuyên ngành Lịch sử là phương pháp lịch sử và phương pháp logic. Hai phương pháp chuyên ngành này là cơ sở để chúng tôi hệ thống logic các vấn đề lịch sử, các di sản văn hóa trên địa bàn tỉnh Phú Thọ có thể được lựa chọn cho việc dạy học phát triển

năng lực môn Lịch sử ở trường phổ thông. Ngoài ra, chúng tôi còn sử dụng các phương pháp liên ngành như: phương pháp thống kê; phương pháp điền dã; phương pháp nghiên cứu di sản văn hóa và các phương pháp khác để định hướng cho việc chọn lựa di sản, xây dựng các dự án học tập trải nghiệm cho học sinh.

3. Kết quả và thảo luận

3.1. Tổng quan vấn đề nghiên cứu

Sử dụng di sản trong dạy học môn Lịch sử nhằm phát triển năng lực học sinh được nghiên cứu trong một số công trình. Công trình “*Dạy học phát triển năng lực môn Lịch sử Trung học phổ thông*” của nhóm tác giả Khoa Lịch sử Trường Đại học Sư phạm Hà Nội đã đề cập đến việc sử dụng phương pháp dạy học dự án dưới hình thức trải nghiệm và phương pháp sử dụng di sản. Đó là hai trong tám phương pháp dạy học phát triển năng lực môn Lịch sử cho học sinh phổ thông.

Trước đây, tác giả Nguyễn Thị Duyên đã nghiên cứu vấn đề: “*Tổ chức bài học Lịch sử địa phương tại di tích lịch sử cho học sinh lớp 12 trong các trường trung học phổ thông trên địa bàn tỉnh Nghệ An*” [2]. Tác giả Lê Thị Thu đã thực hiện thực tiễn và tổng kết với công trình: “*Tổ chức hoạt động trải nghiệm môn Lịch sử theo chủ đề học tập: “Bảo tồn, phát triển các giá trị Lịch sử-Văn hóa của vương triều Lý tại khu di tích đền Đô – Bắc Ninh*” [3]. Nghiên cứu của tác giả Lê Thị Thu cho thấy hơn 90% học sinh hứng thú với hình thức học trải nghiệm môn Lịch sử. Kế thừa nghiên cứu của các tác giả trên, nghiên cứu của chúng tôi nhằm làm rõ những ưu thế của việc sử dụng những di sản văn hóa của địa phương trong dạy học lịch sử, từ đó chúng tôi đề xuất một số bài học, dự án môn Lịch

sử gắn với di sản văn hóa, kiến nghị một số yêu cầu để việc sử dụng di sản văn hóa trong dạy học lịch sử đạt hiệu quả trên địa bàn tỉnh Phú Thọ nói riêng và cả nước nói chung. Tác giả Nguyễn Đức Toàn với công trình nghiên cứu “*Giáo dục học sinh ý thức bảo tồn và phát huy giá trị của di sản văn hóa đồng bằng sông Cửu Long trong dạy học Lịch sử ở trường Trung học phổ thông địa phương theo yêu cầu đổi mới*” [4] đã đề cập đến việc sử dụng di tích lịch sử, di sản văn hóa trên địa bàn tỉnh Nghệ An, Thanh Hóa, đồng bằng Sông Cửu Long trong dạy học lịch sử. Hai tác giả Nguyễn Thị Vân và Hoàng Thanh Hải nghiên cứu vấn đề “*Di tích lịch sử – văn hóa xứ Thanh với việc nâng cao chất lượng dạy học lịch sử ở trường phổ thông*” [6] đã khẳng định ý nghĩa, vai trò của hệ thống di tích lịch sử – văn hóa trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa có ý nghĩa quan trọng đối với việc nâng cao hiệu quả bài học lịch sử ở trường phổ thông. Hàn Quốc chú trọng bài học sử dụng tư liệu hình ảnh di sản tại trường phổ thông bằng cách xây dựng video giới thiệu cho học sinh trong bài học. Sử dụng tư liệu hình ảnh di sản xây dựng video được coi là phương pháp “*đảo ngược truyền thống – flip learning*”. Ưu điểm của phương pháp này là “*thiên về hoạt động nên không có học sinh ngủ gật trong giờ, bất cứ khi nào xem video cũng đều có thể học bài*” [5] và đòi hỏi giáo viên phải thành thạo kỹ năng công nghệ thông tin. Hình thức dạy học này đã trở thành một hướng đổi mới dạy học môn Lịch sử ở Hàn Quốc trong những năm gần đây và thu được hiệu quả cao.

Nghiên cứu của các tác giả nói trên đã chỉ ra điểm chung quan trọng là hệ thống di sản văn hóa trên địa bàn các tỉnh, các vùng có ý nghĩa quan trọng trong quá trình tổ chức dạy học lịch sử. Sử dụng di sản văn hóa sẽ

nâng cao hiệu quả bài học Lịch sử, đồng thời giáo dục ý thức bảo tồn, sử dụng và phát triển di sản văn hóa. Mặt khác, các nghiên cứu chỉ rõ sử dụng bài học Lịch sử tại di sản cho hiệu quả giáo dục toàn diện cao nhất trong hệ thống các phương pháp tổ chức bài học lịch sử có sử dụng di sản văn hóa.

3.2. Môn học Lịch sử trong chương trình giáo dục phổ thông mới

Trong chương trình giáo dục phổ thông mới, môn Lịch sử là một trong những môn học cơ bản được tổ chức dạy học từ lớp 4 đến lớp 12.

Ở cấp Tiểu học (từ lớp 4, lớp 5) và cấp Trung học cơ sở (THCS), môn Lịch sử là môn bắt buộc trong môn học tích hợp Lịch sử và Địa lý. Ở cấp Trung học phổ thông (THPT), môn Lịch sử là môn học độc lập và lựa chọn thuộc nhóm ngành Khoa học Xã hội.

Môn Lịch sử góp phần vào việc hình thành và phát triển 5 phẩm chất: yêu nước, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm, và 10 năng lực cốt lõi bao gồm 3 năng lực chung: tự chủ và tự học, giao tiếp và hợp tác, giải quyết vấn đề và sáng tạo, cùng với 7 năng lực chuyên môn xuyên suốt các cấp học [1].

Trong chương trình giáo dục phổ thông mới, môn Lịch sử có *“vai trò chủ đạo trong việc giáo dục tinh thần tự tôn dân tộc, lòng yêu nước, giáo dục truyền thống lịch sử và văn hóa dân tộc cho các thế hệ công dân Việt Nam tương lai. “Ôn cố, tri tân”, môn lịch sử góp phần giúp cho học sinh nhận thức sâu sắc và vận dụng được các bài học lịch sử của dân tộc Việt Nam và nhân loại, góp phần giúp cho học sinh phát triển tầm nhìn, củng cố các giá trị nhân văn, tinh thần cộng đồng, khoan dung, nhân ái và hình thành những phẩm chất của công dân Việt Nam toàn cầu*

trong xu thế phát triển, đổi mới, sáng tạo của thời đại” [7].

Quan điểm trong xây dựng chương trình giáo dục phổ thông mới đối với môn Lịch sử là: Khoa học, hiện đại; Cơ bản, hệ thống, toàn diện; Dân tộc, nhân văn, tiến bộ; Mở, liên thông; Khả thi, thiết thực. Chương trình môn Lịch sử mới chú trọng đổi mới phương pháp dạy học lịch sử theo định hướng phát triển năng lực sáng tạo của học sinh với các hoạt động dạy học đa dạng, học sinh trở thành *“người đóng vai lịch sử”, “người làm lịch sử”, “cha mẹ lắng nghe con kể chuyện lịch sử”, “cha mẹ cùng con khám phá lịch sử đất nước, lịch sử địa phương”* để khám phá kiến thức lịch sử, vận dụng sáng tạo kiến thức vào các tình huống học tập và thực tiễn cuộc sống [7]. Lựa chọn và phối hợp các hình thức dạy học có hiệu quả giữa các hình thức và phương pháp dạy học. Trong đó, ở cấp Tiểu học, học sinh được tiếp cận lịch sử dưới hình thức kể chuyện lịch sử; ở cấp Trung học cơ sở thực hiện hình thức dạy học lịch sử theo thông sử; ở cấp Trung học phổ thông, với hình thức dạy học lịch sử theo chủ đề. Ngoài ra, trong chương trình giáo dục phổ thông mới, môn học trải nghiệm đã trở thành nội dung phải thực hiện. Vì vậy, việc sử dụng di sản văn hóa trên địa bàn tỉnh vừa có ý nghĩa quan trọng đối với môn học Lịch sử và môn học *“Trải nghiệm sáng tạo”* (Tiểu học) và *“Trải nghiệm hướng nghiệp”* (THCS & THPT).

3.3. Dạy học phát triển năng lực môn Lịch sử gắn với di sản văn hóa theo chương trình giáo dục phổ thông mới

Di sản có thể được sử dụng trong dạy học phát triển năng lực môn Lịch sử gắn với hai phương pháp giảng dạy: Phương pháp dạy học dự án dưới hình thức hoạt động trải

nghiệm và phương pháp dạy học sử dụng di sản.

“Phương pháp dạy học dự án là một hình thức (phương pháp nghĩa rộng) dạy học, học sinh thực hiện một nhiệm vụ học tập phức hợp, có sự kết hợp giữa lý thuyết và thực hành, thực tiễn. Học sinh thực hiện với tính tự lực cao trong toàn bộ quá trình học tập, từ xác định mục đích, lập kế hoạch đến việc thực hiện dự án, thu thập thông tin, phân tích dữ liệu, kiểm tra, điều chỉnh để đưa ra một sản phẩm sau buổi trải nghiệm” [8].

Dạy học dự án được thực hiện qua 4 bước:

Bước 1: Lựa chọn chủ đề và xác định mục đích của dự án khi tiến hành trải nghiệm. Chủ đề gắn với nơi trải nghiệm, có thể chia nhóm và nhóm học sinh tự lựa chọn chủ đề.

Bước 2: Xây dựng kế hoạch thực hiện về thời gian, yêu cầu sản phẩm, phân công nhiệm vụ,...

Bước 3: Thực hiện dự án, học sinh triển khai làm việc độc lập. Học sinh tiến hành tham quan, khảo sát thực địa, phỏng vấn,... Các nhóm có thể tìm gặp giáo viên để tư vấn, giúp đỡ khi gặp khó khăn trong quá trình thực hiện.

Bước 4: Công bố sản phẩm và đánh giá dự án. Giáo viên cho các nhóm thể hiện sản phẩm có quy định về thời gian, tự do và sáng tạo về hình thức trình bày, có thể là tập san, poster, clip,...

Phương pháp dạy học dự án đã được thực hiện ở một số trường phổ thông và thu được hiệu quả giáo dục cao.

“Phương pháp dạy học sử dụng di sản là việc sử dụng di sản văn hóa vật thể và di sản văn hóa phi vật thể trong tổ chức bài dạy học lịch sử. Thông qua bài dạy học sinh được trực tiếp trải nghiệm di sản, khám phá, khai thác di sản có liên quan bài học, giúp học sinh có

những hiểu biết về di sản, hiểu sâu sắc hơn nội dung bài học, từ đó học sinh trân trọng và gìn giữ, phát huy được các giá trị di sản” [8]. Có các hình thức tổ chức, dạy học di sản như: Khai thác, sử dụng tài liệu về di sản để tiến hành bài học ở trường phổ thông; Tiến hành bài học tại nơi có di sản; Tổ chức tham quan học tập tại nơi có di sản; Tổ chức các hoạt động ngoại khóa – trải nghiệm di sản.

Di sản được sử dụng trong hai phương pháp dạy học này rất đa dạng gồm di sản văn hóa vật thể: di tích lịch sử – văn hóa, hiện vật, cổ vật, bảo vật quốc gia; Di sản văn hóa phi vật thể: tiếng nói, chữ viết của các dân tộc Việt Nam, văn học dân gian, nghệ thuật trình diễn dân gian, lễ hội truyền thống, nghề thủ công truyền thống, tri thức dân gian. Việc sử dụng các di sản trong dạy học lịch sử cần linh hoạt, theo điều kiện cụ thể của từng địa phương. Giáo viên có thể sử dụng di sản quốc gia, quốc tế của các nước hoặc có thể sử dụng di sản trên địa bàn tỉnh, huyện nơi trường đóng để tổ chức dạy học.

Sử dụng di sản trong dạy học lịch sử có ý nghĩa lớn, do đặc thù của môn Lịch sử là nghiên cứu về những sự kiện, hiện tượng đã xảy ra trong quá khứ. Những sự kiện, hiện tượng đó được phản ánh lại dưới dạng các nguồn sử liệu chữ viết và sử liệu hiện vật. Vì vậy, dạy học sử dụng di sản giúp học sinh được tiếp cận nguồn tư liệu thực tế, có những cảm nhận chân thực, khách quan nhất về quá khứ, từ đó có tác dụng giáo dục sâu sắc về năng lực học sinh bao gồm năng lực cốt lõi (năng lực chung, năng lực chuyên môn) và năng lực đặc biệt.

Trong Chương trình giáo dục phổ thông mới (THCS & THPT), đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực là một yêu cầu đối với môn Lịch sử. Chương

trình đã chú trọng việc sử dụng phương pháp học tập gắn với thực tế bằng môn học “Hoạt động trải nghiệm” ở cấp Trung học cơ sở, “Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp” ở cấp Trung học phổ thông. Đối với môn Lịch sử trong chương trình phổ thông mới, dạy học thực tế đã được định hướng gắn một số di sản cho việc dạy học trải nghiệm môn Lịch sử: Di sản văn hóa phi vật thể tiêu biểu gồm Dân ca quan họ Bắc Ninh, Ca trù, Không gian văn hoá công chiêng Tây Nguyên, Nhã nhạc cung đình Huế, Đờn ca tài tử Nam Bộ... Di sản văn hóa vật thể tiêu biểu: Trống đồng Đông Sơn; Thành Cổ Loa; Hoàng thành Thăng Long; Văn Miếu – Quốc Tử Giám (Hà Nội); Quảng trường Ba Đình và Di tích lịch sử Khu lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh; Thành Nhà Hồ; Cố đô Huế; Tháp Chăm. Di sản thiên nhiên tiêu biểu: Cao nguyên địa chất toàn cầu (Cao nguyên Đá Hà Giang; Vịnh Hạ Long; Vườn quốc gia Cúc Phương; Vườn Quốc gia Cát Tiên... Di sản phức hợp tiêu biểu: Khu di tích – danh thắng Tràng An (Ninh Bình); Khu di tích – danh thắng Yên Tử (Quảng Ninh).

Các di tích trên đều là những di tích tiêu biểu của cả nước, có giá trị nhiều mặt, có ý nghĩa giáo dục tốt đối với học sinh trong chương trình trải nghiệm. Tuy nhiên, thực tiễn để triển khai hoạt động trải nghiệm cho học sinh gắn với các di tích này là một khó khăn đối với học sinh phổ thông cả nước nói chung, học sinh phổ thông ở Phú Thọ nói riêng. Bởi lẽ, thực hiện học tập trải nghiệm ở các di tích nói trên sẽ gắn với chi phí lớn, đi lại khó khăn. Điều kiện kinh tế của vùng nông thôn, miền núi của tỉnh Phú Thọ cũng như nhiều vùng khác trong cả nước chưa cho phép. Do vậy, sử dụng di sản trong dạy học lịch sử sẽ thuận lợi và khả thi hơn, có thể

áp dụng phổ quát khi gắn với các di tích, di sản trên địa bàn tỉnh.

3.4. Sử dụng di sản văn hóa trên địa bàn tỉnh Phú Thọ thiết kế một số dự án trong dạy học phát triển năng lực môn Lịch sử

Phú Thọ, vùng đất phát tích của dân tộc, đi suốt chiều dài lịch sử dân tộc nên có bề dày lịch sử và gắn liền là hệ thống di tích qua các thời kỳ lịch sử. Theo thống kê, hiện nay Phú Thọ có hơn 1800 di sản văn hóa được xếp hạng các loại. Một số di sản tiêu biểu trên địa bàn tỉnh như: Di sản văn hóa phi vật thể: Hát Xoan, Tín ngưỡng thờ cúng Hùng Vương, Lễ hội Trò Trám,... Di sản văn hóa vật thể: Trống Đồng, khu di tích Đồi Đền, khu di tích thờ Nguyễn Quang Bích (huyện Cẩm Khê), Tượng đài chiến thắng Sông Lô (huyện Đoan Hùng), đình Hùng Lô (thành phố Việt Trì)... Hệ thống di sản văn hóa trên địa bàn tỉnh Phú Thọ có thể được sử dụng cho bài học dự án, bài học sử dụng tư liệu hình ảnh tại trường phổ thông, bài học tại nơi có di sản, tham quan học tập tại nơi có di sản, hoạt động ngoại khóa – trải nghiệm di sản.

Đối với phương pháp dạy học dự án dưới hình thức trải nghiệm di sản ở cấp THCS, từ hệ thống chương trình giáo dục phổ thông mới và hệ thống di sản văn hóa của tỉnh Phú Thọ chúng tôi đưa ra các dự án sau:

- Lớp 6: Dự án “Tìm hiểu về thời kỳ Hùng Vương thông qua di sản Đền Hùng – Hát Xoan”.
- Lớp 7: Dự án “Tìm hiểu cuộc kháng chiến chống quân Mông – Nguyên qua di tích Đền Tam Giang”.
- Lớp 8: Dự án “Tìm hiểu cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp qua di tích

Đền thờ Nguyễn Quang Bích (huyện Cẩm Khê)”.

- Lớp 9: Dự án “Tìm hiểu cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp thông qua di tích Tượng đài chiến thắng Sông Lô và di tích Chân Mộng – Trạm Thản” và Dự án “Tìm hiểu nghệ thuật truyền thống Phú Thọ qua di sản: hát Xoan – hát Gẹo – hát Chèo Văn Lương – truyện cười Văn Lang”.

Đối với cấp Trung học phổ thông, có thể thực hiện các dự án như:

- Lớp 10: Dự án: “Tìm hiểu về chiến tranh cách mạng trong chủ đề: *Chiến tranh bảo vệ Tổ quốc và chiến tranh giải phóng dân tộc trong lịch sử Việt Nam (trước Cách mạng tháng Tám năm 1945)* qua các di tích: Đền Du Yến – đền vua Lý Nam Đế – đền Tam Giang” và Chuyên đề trải nghiệm thực tế với nội dung: “Cùng chung tay bảo tồn và phát huy giá trị di sản lịch sử, văn hóa Việt Nam”.
- Lớp 11: Dự án “Tìm hiểu các di tích Nguyễn Quang Bích (huyện Cẩm Khê) – Di tích Đồi Đền – Di tích chiến khu Vạn Thắng” và Chuyên đề trải nghiệm thực tế: “Tìm hiểu nghệ thuật truyền thống Việt Nam”.
- Lớp 12: Dự án: “Tìm hiểu về kháng chiến chống thực dân Pháp qua các di tích chiến thắng sông Lô – chiến thắng Chân Mộng – Trạm Thản – chiến thắng Tu Vũ” và Chuyên đề trải nghiệm thực tế: “Tìm hiểu tín ngưỡng và tôn giáo Việt Nam”.

Ngoài các dự án và chuyên đề đặc thù cho từng khối lớp, có thể thực hiện các dự án chung cho cả ba khối lớp 10, 11 và 12 như sau:

- Dự án: “Tìm hiểu về các dân tộc Việt Nam trong chủ đề *Cộng đồng các dân tộc Việt Nam: Lịch sử và hiện tại* qua các dân tộc: Mường – Dao – H’Mông” trên địa bàn các huyện Tân Sơn, Thanh Sơn, Đoan Hùng.
- Dự án: “Tìm hiểu về làng nghề trong chủ đề “Làng xã Việt Nam: Truyền thống và hiện đại” với các làng nghề: tương Dục Mỹ – ủ ấm Sơn Vi – thực phẩm Hùng Lô – nón lá Sai Nga”.
- Dự án: “Tìm hiểu lịch sử và tự nhiên gắn với di tích lịch sử Đền Hùng”.
- Dự án: “Tìm hiểu về tộc người và thiên nhiên gắn với các dân tộc ở huyện Tân Sơn và Vườn Quốc gia Xuân Sơn”...

3.5. Một số kiến nghị

Để thực hiện tốt phương pháp dạy học sử dụng di sản văn hóa trong dạy học lịch sử, theo chúng tôi ở góc độ nhà quản lý, người giáo viên cần thực hiện một số yêu cầu sau:

- Đối với cơ quan quản lý

Thứ nhất: Cơ quan quản lý các cấp cần có quan điểm, định hướng nhất quán về việc thực hiện dạy học phát triển năng lực học sinh môn Lịch sử gắn với việc sử dụng những phương pháp sử dụng di sản. Các cấp quản lý trực tiếp cần ủng hộ và đưa việc dạy học sử dụng di sản là một phong trào thi đua về dạy học sáng tạo trên địa bàn tỉnh.

Thứ hai: Tổ chức tập huấn cho đội ngũ giáo viên trên địa bàn tỉnh về chương trình phổ thông mới môn Lịch sử; đào tạo bổ sung, cập nhật kiến thức toàn diện liên quan đến các chủ đề trong chương trình Trung học phổ thông; định hướng việc khai thác, sử dụng di sản sẵn có trên địa bàn tỉnh làm đa dạng, sinh động, trực quan bài dạy để phát huy năng lực sáng tạo của học sinh.

Thứ ba: Cần xây dựng cơ sở dữ liệu chuẩn về hệ thống di sản văn hóa của tỉnh: tư liệu chữ viết; tư liệu hiện vật, tư liệu hình ảnh và video, thiết lập website quản lý để giáo viên có thể tiếp cận và sử dụng. Hướng dẫn sử dụng di sản, khai thác di sản cho các bài dạy phù hợp; định hướng tổ chức bài học lịch sử tại dự án.

- Đối với giáo viên

Thứ nhất: Giáo viên phổ thông cần chủ động tiếp cận chương trình mới của môn Lịch sử, chủ động tiếp cận kiến thức mới được xây dựng theo chủ đề và chủ động tiếp cận phương pháp dạy học phát triển năng lực.

Thứ hai: Giáo viên cần mạnh dạn đưa các hình thức dạy học có sử dụng di sản văn hóa vào trong giảng dạy. Các hình thức dạy học có sử dụng di sản là những hình thức dạy học có tính động cao, phức tạp, đòi hỏi giáo viên phải chuẩn bị công phu và cả yêu cầu về tài chính nhất định. Do vậy, có thể dẫn đến tâm lý ngại thực hiện hoặc thực hiện chiếu lệ của người giáo viên. Vì vậy, các hình thức dạy học sử dụng di sản đều đòi hỏi tính chủ động, tinh thần trách nhiệm cao của người giáo viên cả từ ý tưởng sử dụng di sản thực hiện bài dạy đến thực hiện và đánh giá.

4. Kết luận

Sử dụng di sản để tổ chức bài dạy phát triển năng lực môn Lịch sử ở phổ thông có ý nghĩa nhiều mặt và là một yêu cầu, xu thế của chương trình giáo dục phổ thông mới. Sử dụng những di sản trên địa bàn tỉnh để thực hiện bài dạy gắn với một trong hai phương pháp: Phương pháp dạy học dự án dưới hình thức tổ chức các hoạt động trải nghiệm và phương pháp dạy học sử dụng di sản có thể đảm bảo tính khả thi và hiệu

quả trong định hướng giáo dục gắn với trải nghiệm thực tiễn. Hệ thống di sản trên địa bàn tỉnh Phú Thọ có thể phục vụ tốt cho việc sử dụng nhằm làm phong phú hình thức tổ chức và nâng cao hiệu quả dạy học lịch sử. Để đưa các di sản vào trong cách thức tổ chức bài dạy, đa dạng phương pháp giảng dạy các cấp quản lý và người giáo viên phải có tinh thần chủ động, dám đổi mới phương pháp giảng dạy và tinh thần trách nhiệm cao đối với học sinh, đối với sự nghiệp giáo dục chung của đất nước.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể*, Hà Nội.
- [2] Nguyễn Thị Duyên (2017), “Tổ chức bài học Lịch sử địa phương tại di tích lịch sử cho học sinh lớp 12 trong các trường trung học phổ thông trên địa bàn tỉnh Nghệ An”, *Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc tế Đào tạo và bồi dưỡng giáo viên môn Lịch sử đáp ứng yêu cầu đổi mới chương trình, sách giáo khoa*, Nxb ĐHQG, Hà Nội, tr. 539-548.
- [3] Lê Thị Thu (2017), “Tổ chức hoạt động trải nghiệm môn Lịch sử theo chủ đề học tập: “Bảo tồn, phát triển các giá trị Lịch sử-Văn hóa của vương triều Lý tại khu di tích đền Đô - Bắc Ninh””, *Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc tế Đào tạo và bồi dưỡng giáo viên môn Lịch sử đáp ứng yêu cầu đổi mới chương trình, sách giáo khoa*, Nxb ĐHQG, Hà Nội, tr. 570-579.
- [4] Nguyễn Đức Toàn (2017), “Giáo dục học sinh ý thức bảo tồn và phát huy giá trị của di sản văn hóa đồng bằng sông Cửu Long trong dạy học Lịch sử ở trường Trung học phổ thông địa phương theo yêu cầu đổi mới”, *Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc tế Đào tạo và bồi dưỡng giáo viên môn Lịch sử đáp ứng yêu cầu đổi mới chương trình, sách giáo khoa*, Nxb ĐHQG, Hà Nội, tr. 512-521.
- [5] Choi Un (2017), “Thay đổi mục tiêu và phương thức triển khai giờ học môn Lịch sử Hàn Quốc”, *Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc tế Đào tạo và bồi dưỡng giáo viên môn Lịch sử đáp ứng yêu cầu đổi mới chương trình, sách giáo khoa*, Nxb ĐHQG, Hà Nội, tr. 76-82.

- [6] Hoàng Thị Vân, Hoàng Thanh Hải (2017), “Di tích lịch sử-văn hóa xứ Thanh với việc nâng cao chất lượng dạy học lịch sử ở trường phổ thông”, *Kỷ yếu Hội thảo Đào tạo và bồi dưỡng giáo viên môn Lịch sử đáp ứng yêu cầu đổi mới chương trình, sách giáo khoa*, NXB ĐHQG, Hà Nội, tr. 433-443.
- [7] Trần Thị Vinh (2017), “Những điểm mới của chương trình môn Lịch sử trong Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể”, *Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc tế Đào tạo và bồi dưỡng giáo viên môn Lịch sử đáp ứng yêu cầu đổi mới chương trình, sách giáo khoa*, Nxb ĐHQG, Hà Nội, tr. 20-28.
- [8] Nghiêm Đình Vỳ (Tổng chủ biên), *Dạy học phát triển năng lực môn Lịch sử trung học phổ thông*, Nxb ĐHSP, Hà Nội.

TEACHING DEVELOPMENT OF STUDENT CAPACITY FOR THE HISTORICAL OF THE CULTURAL HERITAGE SYSTEM IN PHU THO PROVINCE BY THE NEW COMMUNICATION EDUCATION PROGRAM

Tran Van Hung, Ta Thi Thanh Van

Faculty of Cultural Tourism, Hung Vuong University

ABSTRACT

This paper presents the results of research on the orientation of using cultural heritage in the new curriculum on History, methods of applying, the requirements for good implementation by management agencies and teacher. The results of research on the use of heritage in history teaching were initially studied in the project “*Teaching the development of capacity in the history of high school*” and some studies on the use of heritage in teaching history at Thanh Hoa, Nghe An, Ninh Binh, Bac Ninh, Phu Tho.

Keywords: *general; capacity development; cultural heritage, experience.*